Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

В лучности сила!

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Иорк, Четвер, 13-го Січня 1910. Число 2 Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, January 13, 1910. No. 2.

Членам Р. Н. Союза і його Голов. Урядникам.

При нагоді сьвят Рождества Христового і Нового Року наспіли на мої руки від Їх Преосьвященьства, нашого Владики С. С. Ортинського слідуючі стрічки:

,,Високоповажаний Пане!

Отсим складаю на Ваші Руки щирі желаня Веселих і щасливих сьвят, та сьвітлого успішного і богатого в плоди душевні і дочасні Нового Року. Сі желаня передаю через Вас всім труженникам на ниві народній, т. є. Урядови Руського Народного Союза і єго достойним Членам. Нехай Христос благословить посів на руській землици, а Єго свята Ласка нехай підпомагає зріст засіяного зерна любови і єдности братньої. — Свята злука в благословеннім добрі дочаснім дає спромогу лекшого осягненя добра вічного. —

Дай Боже, піддержуючи перше, дійти до другого!

Христос раждає ся!

Слуга во Христі

† СОТЕР, Еп.''

Ділю ся з нашим загалом сими дорогими серцю кождого щирого Русина і вірного сина своєї сьвятої церкви бажанями, і рівночасно отсим складаю в імени усїх членів Р. Н. Союза нашому Архипастиреви і Князеви як найщирійшу подяку за всю Їх доброту і так дорогу нашим серцям память.

Дмитро Капітула,
Головний Предс. Р. Н. Союза.

Рай в Мексико.

Послїдними часами виринула на порядок дневний справа плянової кольонїзації на державних землях Мексика. В сїм ділї було вже кілька статий в ,,Свободі'' і, як видно, всї автори дотичних статий захоплені сим питанєм, вірять, що може справді Русини могуть найти рай в Мексико, лиш радять ще вперед провірити дїйсний стан річий. На сїм справа стоїть, час утїкає, та якось нїхто не бересь розслїджувати сего раю.

Не хотячи нїкого зливати зимною водою, нї випереджувати справоздання можливо висланих туди делеґатів — хочу зазначити кілька річий, які, думаю, суть звязані з сею справою.

,,American Magazine'', виходячий в Ню Йорку, друкує, почавши з Октобра 1909 року, дописи про Мексик. В статї від редакції, попереджаючій сї дописи, пишесь ось що:

,,Ми думали, що Мексик є в певнім змислї републикою, а не, як бачимо, державою більше абсолютною і автократичною чим Росія. Мексик має свій Сибір, свою систему шпіоньства, свої страшні вязниці; конституція є мертвим документом. Є се уряд немногих, в користь немногих, а опираєсь він на великій армії. Ті, що є на верха, мають міліони і чим раз більше богатїють, низші-ж кляси є дуже близькими голодованя''.

Сам дописуватель ,,А. М.'' каже таке:

що президент Мексика, Діаз, контролює практично всю мексиканську прасу в користь свою і своїх поплечників, з занедбанєм добра населеня,

що в цїлім Мексико, а особливо полудневій його части, істнує піонажа (peonage), хоч вона і противить ся конституції. (Піонажа є свого рода невільництво. Піон (peon) се чоловік, який мусить служити тому, кому винен гроші, доки не сплатить довгу).

що ,,піонів'' продають другим, зовучи се переношенєм довгу на другого чоловіка — а ,,піон'' іде враз з довгом на власність другому,

,,Не бійтесь купити сю плянтацію — казав йому один плянтатор. — Робітники сї нїколи вас не опустять — вони нїколи не будуть в силї викупити ся на волю''.

що ,,піони'' на пів голодують, та що їх бють,

що ,,піонам'' не дозваляють брати жінок або виходити заміж за людий з других плянтацій,

що коло хати нежонатих мущин стоїть ночю сторож, узброєний в палку, шаблю і револьвер,

що після системи заведеної Діазом, що звесь ,,incommunicado'', арештованому не вільно порозумівати ся нї з приятелями, нї зі сьвідками, нї навіть з адвокатом.

Безперечно, що в письмах отсих може бути богато натяганого задля сензаційности, всеж таки деяких річий навіть приятелї Діаза не перечать.

Признають приміром, що він самовладець, але оправдують його тим, що в Мексико (якого населенє числить днесь 15 міліонів людий), 80 процент не уміє нї читати нї писати, що більшість населеня се чистокровні Індіяни, ,,піони'', що населенєм таким мож володїти лиш желїзною рукою та при помочи шпіонів...

Не перечать і сего, що він контролює всю прасу, але за те, кажуть, він побудував желїзниці, телеґрафи і телєфони; опришків, які волочились по краю вистріляв або поробив сїльськими полїсменами; за него розділено церков від держави і значно поліпшено школи.

Не перечать приятелї Діаза і того, що народ голодує, але кажуть, що люди мруть з голоду і в Ню Йорку; не перечать ,,піонажі'', а покликують ся, що її найдено і в Злучених Державах. Що ,,піонів'' бють, та се тому, кажуть, бо инакше вони нїчого не робилиб; впрочім тамошні люди ,,звиклї'' до піонажі і їм такий стан річий здаєсь зовсїм природним...

Що Мексик край великий і повний природних богацтв, се признають і одні і другі.

Крім повисших ,,пунктів'', які, думаю, требаб основно прослїдити, уваги гідне єще ось що:

Дарову землю в Мексико оголошує не сам уряд, як приміром в Канаді або Злучених Державах, але якийсь Land Syndicate, значить компанія.

Компанія мабуть невелика, бо має всего 45000 акрів, значить, єслиб кождий кольонїст взяв пересїчно 45 акрів — то компанія приймилаб всего 1000 фармерів, кольонія не дуже велика — а чейже компанія ся не на самих лише Русинів рахує.

Єсли діло з компанією, требаб знати, о скільки ся компанія солїдна, з ким маєсь до дїла.

Що компанія ся не дуже велика, показує хочби і мапка Мексика, заміщена в українській брошурці, яка неточно зроблена і в якій навіть назва United States блудно написана.

Дивно виглядає, що — як сказано в брошурці — корову мож купити за 15 до 20.50, а пару мулів або коний лиш за 50 долярів!

Сорок бушлів кукурузи з акра, се зовсїм не так богато; в многих місцях Злучених Держав акер видає далеко більше. Видатність ся показуєсь тим меньчою, що брошурка каже, що кукуруза ,,росте'' корчами по 4 до 5 при купї.

Цїна — 50 центів американських (здачить один доляр мексиканський) за бушель кукурузи — незвичайно висока... Такої цїни не дістають фармери в Злучених Державах...

А вжеж незвичайно цїкавоб було докладнїйше знати, в який спосіб мож засїяти 247 акрів кукурузою в протягу одного місяця при помочи 4 мулів і сусїда, або 6 мулів і робітників.

Цїна неіріґованої землї по 4 доляри акер (американських чи мексиканських?) не така низька. По 4 доляри акер мож єще досить землї дістати так в Канаді як і в Злучених Державах.

В ніодній таблиці, надрукованій в брошурцї не написано, чи плата в американських чи мексиканських долярах.

Цїкаво, що 12.778 долярів треба дати за 247 акрів, а за 4454 акри лиш около $30.000. (Отже після того виходить, що взявший 247 акрів платить враз з процентами за один акер пересїчно по 52.00 долярів, а взявши 4454 акрів тої самої землї платить за той самий акер лишень по 6.00 дол. — отже всего лишень о 2.00 дол. більше як за неіріґовану, ненаводнену землю. В першім випадку треба зложити 1000 долярів готівкою з гори а решту сплачувати по 500 дол. що пів року враз з процентами, то значить, перша рата винесе 792.50, друга 776.25, третя 760.00, четв. 743.75, пята 727.50, шеста 711.25 і т. д., а послїдна, то є 19-та рата 516.25 долярів. В другім випадку треба з гори дати 2000 дол. а опісля платити піврічними ратами, то є що 6 місяців: 2834.00, 2736.50, 2682.00, 2567.50, 2483.00, і т. д.)

В який спосіб з одного акра люцерни мож мати 750 долярів зиску, сего і чорт не вгадає. Єсли там люцерна удаєсь так дуже добре, то заходить питанє, чому пан Гернандес не сїяв люцерни вмісто кукурузи, бо тодї вмісто 9880 долярів, які взяв за один рік за кукурузу, був би взяв за один рік 247 разів по 750 долярів, себто 185.250 долярів і не мусїв би був ждати аж 10 лїт, аби мати $50.000 готівки в банку...

Що знов тикає ся тих земель, які дає ся компанія тим, що приходять без цента при души, та яким вона великодушно (?) та цїлком добросердно повірює цїлі стада овець, волів, коний і т. д. та навіть дає по 40 цнт. денно на прожиток (правда — за се вони мусять віддавати сїй компанії 3|5 частин усего свого зиску) — то чи не будить ся тут підозрінє — можливо, що неслушне — що сї пастирі-югаси відразу стають ,,піонами''-невільниками компанії, які і до кінця свойого житя не будуть в силї з нею розплатити ся?

Як я казав вже, не хочу нїкого зливати зимною водою, всеж таки думаю не завадилоб бодай над декотрими з повисших точок застановитись, може навіть більше, як над історією та красою природи Мексика.

Свого часу писав д. Кирилюк, що Мексиканський уряд заплатить дорогу делеґатам поважного товариства, котріб схотїли прослїдити справу на місци. Єсли так, то чогож спати? Чому урядови Р. Н. Союза не впевнити ся про се, а коли прийдуть тикети на дорогу не вислати туди двох-трьох довірочних людий побачити сей рай Мексиканський, аби опісля здали публичне справозданє? Предсїдатель Союза може поручити секретарови написати письмо в сїй справі куди слїдує, а коли прийдуть тикети, уряд може листовно між собою вибрати делеґатів і справа готова.

За місяць-два ми повиннїб читати справозданє делеґатів Р. Н. Союза про рай в Мексико.

Гриць.

Чим скорше до діла!

(Дальше).

Мексиканське правительство має до роздачи між кольоністів-рільників двояку землю. а то: не іріґовану і іріґовану.

Земля іріґована, се суть такі простори землї, через котрі поробило правительство своїм коштом довжезні, досить глубокі і в міру широкі рови; тими ровами можна в часї посухи спровадити потрібну скількість для своєї рілї чи сїножати води. Значить так: посїяв чоловік кукурузу, або бавовну, а ту небо випогодило ся і впала посуха, що в Мексику єсть річию звичайною і зерно кинене у землю лежить мов у попелї, та не гадає кільчити ся, бо не має потрібної вогкости: тогди рільник (фармер) заставляє шлюзу, чи гать, і тримає так довго аж вода з каналу-рова виступить і залле єго поле, стільки, кілько сего потребує; звогчивши поле заставку усуває ся а зерно діставши вогкість, при мексиканськім теплї кільчить ся, росте, а з ним і росте надія на добрі жнива.

Отже іріґована, чи то по нашому наводнювана земля, єсть найпрактичнїйша, бо з неї користь певна.

Мексиканське правительство дає таку землю даром, але за роки обтягає собі піврічними ратами кошти, які понесло при копаню ровів — каналів, або як то кажуть за іріґацію і рахує собі **по 40.50 долярів акр**. Прошу памятати при тім на дві річи і так 1) доляр в Сполучених Державах побить 2 доляри в Мексику. 2) Що в Мексику зими нема, отже є два рази до року жнива, збори. Сплачувати можна через 10 років. Один кольоніст в Сан-Карльос, іменем Гернандес оповідав таке: ,,Я взяв 247 акрів іріґованої землї даром — а за воду мав я заплатити десять тисяч долярів (мексиканських). Заплатив десяту часть, то є: тисяч долярів зараз, а решту мав сплачувати піврічними ратами через девять років (18 рат).

Готівки лишило ся менї $200 долярів, з чого я купив 4 мули, поставив хату за 25 долярів, а 70 дол. лишив собі на прокормленє. Цїлу одержану землю, т. є. 247 акрів засїяв я при помочи сусїда кукурузою, а поміж кукурузу посадив фасолю. За пів року приніс менї акр 40 бушлїв кукурузи, отже 247 акрів дало менї близько 6.880 (девятьтисяч 880 бушлїв кукурузи). Кукурузу продав бушель по 50 центів, одержав $4.940, з того заплатив рату 792.50 в раз з процентом, а решту гроший вложив до банку, значить, заощадив 4,148.00. Зібрав фасолї стільки, що вистарчило менї доволї на пів року на прокормленє для цїлої родини — отже до слїдуючих жнив!...‘‘

Нинї сей господар кромі маєтку в худобі і господарстві та ріли, має в банку готівки 40.000 долярів.

Тепер насуває ся таке питанє: Хтось хотїв-би взяти собі кількадесять акрів з'іріґованої землї, та не має на се достаточної суми гроший. Що робити такому чоловікови? Відповідь на се є така: Товариство прийме і таких, і дасть їм певну скількість акрів на пробу. Коли зауважає, що сей чоловік працьовитий, дбайливий і вже дечого доробив ся, так, що його стане виплачувати ,,воду‘‘ чи там каналїзацію, то правительство дасть йому ще кількадесять акрів в тій певности, що працьовитий фармер виплатить протягом кількох лїт всю суму, на яку взяв землю.

Кромі тої полекші, обіцяє мексиканське правительство ще иньші полекші. І так — піднимає ся дати бідному, але гідному фармерови кромі наводненої землї тягло, т. є. робучу худобу, мулів, коний та знаряди господарські, зьвірята до розплоду як корови, вівцї, свинї і т. п. з тим застереженєм, що фармер поділить ся зі спілкою — доходами в збіжу і худобі, беручи собі половину, а другу половину віддаючи спілцї товариству — чи правительству. Дальше дає вози і конї, щоби перевезти з дипа на фарму сьвіжого, бідного фармера, а коли фармер — доробкевич не має в початках гроший на прохарчованє себе і родини, то отримає по 40 центів за кождий робучий день і за кождого робітника з осібна — працюючого на фармі. Побрані в той спосіб гроші, фармер звертає без проценту по зборах — жнивах.

Тай кольоніст, котрий взяв наводнені фарми і сплатить дотичну суму з гори — дістає всю робучу худобу і господарські знаряди на сплату на три роки або: фармер дістане пожичку у волах до ораня на два роки з тим, що мусить на воли уважати як на свою власність. Дальше дає кольонїстам даром 2 до 3 коров з молоком для челяди, з тим, що телята з тих коров переходять на власність — вірителів.

Так була би справа обговорена що-до іріґованої землї.

А тепер роздивім ся на другий рід роздаваної кольонїстам-фармерам мексиканської землї, то єсть на ненаводнену, без каналів землю, — такої землї єсть 42.000 акрів до роздачи.

Ненаводнена земля єсть скільки гірша, що она і на нїй засїяні плоди залежать від дощу. Будуть дощи перепадати (а се в Мексику діє ся доволї рідко) та будуть і добрі жнива. Не буде дощу, будуть жнива лихі. Річ цїлком природна. Зате акр не наводненої землї коштує $4.00 американські доляри. Товариство, яке під контролею правительства продає ті землї, обіцює рівнож ріжні полекші — а навіть годить ся на те, що хто-би хотів випасати худобу, то дає такому югасови-пастирови кілька сот овець — чи мулів, чи коров — з тим, що пастир-югас дїлить ся по половині плодами — прибутком з одержаного стада.

Не один розміркувавши услівя кольонізації в Мексику, згодить ся скорше взяти землю ненаводнену, платячи по 4.00 за акр, чим наводнену по 40.50 за акр. Та я би був противної гадки, то єсть, єсьм за тим, аби брати землю іріґовану, бо така земля виплатить ся, бо єсть певність, що-до уроджаю, підчас коли ,,тане мясо пси їдять‘‘. Та хтось скаже: я собі куплю ненаводненої землї з яких 200 акрів — а коли дороблю ся, буду міг сам собі покопати канали і наводнити землю; на те я скажу: говорити, не цїпом молотити. Говоренє говорить ся, а хліб їсть ся — заким до того прийде — то може житя не стати —, а в прочім о тім будуть мислити і рішати люди компетентні о чім зараз і поговоримо.

Кождий прочитавший з увагою мої слова скаже (а я того певний), що то була би незла річ, але, як до того взяти ся?! Кождий з осібна на свою руку не схоче ризикувати, бо і дорога до Мексика не близька і Бог знає, чи то все правда, що по ґазетах пишуть. І так готово скінчити ся лише на писанині і читаню написаного! Закиж хто біглїйший в таких справах подасть свій проєкт-спосіб зреалїзовати порушену гадку скольонізованя Русинами Мексика — я осьмілю ся подати від разу і начерк пляну до дальшої роботи в тім напрямі. Купити не купити, поторгувати вільно. Тож і ми повинні застановити ся над тим, чи може що путнього з того проєкту вийти, а єсли так, брати ся рішучо до роботи. Бою ся лишень, одного: чи наша охота не спалахне на паневці. Але знаючи, що людий охочих і здібних маємо днесь в Америцї досить поважне число, потїшаю ся, що гадка буде рости, принимати що раз реальнїйшу форму, а з доброю охотою і з Божою помочию, можемо зробити велику прислугу для свого любячого рілю народа, а тим самим показати на дїлї свій патріотизм.

Як ту взяти ся за сесю справу?

На мою гадку сею справою повинні заняти ся:

1) Головний Уряд Р. Н. Союза, 2) всї відділи приналежні до Р. Н. Союза і брацтва церковні, 3) всї сьвященики, котрим добро рідного народа лежить на серцю, а вкінци 4) просити Преосьвященого взяти цїлу справу в свій протекторат.

Зачнім річ з початку від першої точки, то є від Р. Н. Союза.

1) Р. Н. Союз, — центр і серце нашого народного економічного житя, завізве всї брацтва, взглядно брацких урядників, до Союза належачих до скликаня в тій справі брацких мітинґів.

2) Урядники брацтва представлять цїлу справу або самі, або через запрошеного на те чоловіка: сьвященика, учителя, чи хто там буде під рукою, чи то зі свого плейзу, чи з сусїдного; людям подасть ся на мітинґу поясненя і виложить ся евентуальні користи.

3) Мітинґ розважив би і ухвалив би евентуальні резолюції: а) Годимо ся, приміром члени X Y брацтва на те, щоби ужити певну суму з народного фонду, коли на се буде потреба (народний фонд як раз до таких акцій єсть призначений); б) вибирає брацтво одного або 2 делеґатів на віче делеґатів брацтв — на брацький кошт.

4) Віча — чи то конвенції делеґатів брацтв мусїли би ся відбути задля догідности делеґатів брацтв і уникненя надмірних коштів в трех місцевостих і так: Pittsburg, New York, Scranton, Pa. а може в Shamokin чи де інде, де Гол. Уряд Р. Н. Союза буде уважати за відповідне. Можна подїлити цїлий район замешкалий членами Р. Н. Союза на 5—6—7 округів.

5) Єсли би округів таких було чотири чи пять, тогди делеґати (кождий округ з осібна) вибирають з поміж себе двох людий до кольонізаційного комітету; отже кольонізаційний комітет складав би ся з 8 членів, а єсли би було округів 5 то з 10 членів, 6 з 12 членів і т. д.

6) Члени комітету. До комітету порадно було би вибирати людий не для гонору, але щирих і горячих робітників на народній ниві а при тім уважати, щоби всї верстви були заступлені, т. є. аби засїдав в комітеті робітник, властитель реальности чи то бизнесіст, сьвященик, учитель і т. д.

7) Вибраний кольонізаційний комітет вибирає не конче з поміж себе (комітету) але і з людий стоячих поза комітетом, ямісію і поручає тїй комісії зложеній з трех членів взяти справу під протекторатом Преосьвященого Владики у свої руки і повести її як слїд до остатечної розвязки. Панів комісарів, на мою гадку, заприсягнув би Впреосьвященїй, що поручену справу поведуть совісно, чесно, щиро і незатаять нічого, хотьби і найменшого, промавляючого за або проти кольонізації Мексика. Се, гадаю, приймуть комісарі радо хотьби з тої причини, що найдуть ся ,,приятелї‘‘, котрі будуть робити як раз в противнім нашим намірам і плянам напрямі.

Що комісія малаби робити, то вже її річ. Я лише пригадаю побіжно дещо з обовязків тої комісії, і так:

1) Мусїла би ся переписати з дотичним товариством зістаючим під контролею мексиканського правительство в справі кольонїзації Мексика Русинами. Видобути правдиві інформації так що до самої кольонїзації, як і що-до полекши.

2) Виробити собі у мексиканського правительства грошеву поміч но подорож до Мексика, то є вільну їзду там і назад та удержанє через якийсь час в Мексику і т. д.

3) Поїхати на місце, своїми очима переконати ся о стійности зачіпленої квестії, то єсть яка є земля — яке підсонє, які условини житя, чи є збут на продукти — чи далеко, чи може жадних нема комунїкаційних сїтей — який воздух, вода, ростинність і т. д.

Се би був мій плян, а хто має ліпший, най не ховає його під серцьом, але нехай вийде з ним на сьвітло денне. Більша громада — ліпша рада.

Кінчачи свою розвідку, додаю ще які роди збіжа удають ся в Мексику. І так: кукуруза, фасоля, пшениця, ячмінь, овес, кождий рід огородовини, цукрова троща, а з садовини: групки, морви, морелї (пічеси) сливки, виноград, банани, помаранчі, цитрини, фіґи і т. д. Кромі того Мексик посїдає дуже красні простори з буйною смачною травою для випасу худоби всякого рода. Чи воно так, найліпше викаже справозданє комісії, коли поверне зі своєї інспекційної подорожи по Мексику. Справа не повинна занедбати ся, бо не зробимо того ми, зробить за нас хто иньший, але для себе, не для нас, а ми готові пошкробати ся тодї у голову та сказати собі своїм руським звичаєм: ,,Коби то чоловік був знав‘‘. Прошу дарувати за всякі похибки і неточности, які могли мимо найщирійшої моєї волї закрасти ся в моє писанє, та критикуючи і самому причинити ся своєю гадкою до зреалїзованя на всякий случай доброї гадки, котра могла би принести нашому народови дійсно вітцївську прислугу та немалі користи.

О. Пристай.

ПРОЦЕС
православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи“ Кон. Кирчова і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Пополуднева розправа.

Зізнає Василь Овчаровський як сьвідок доказовий.

Продовжає допитуватись п. Сніткін через урядового товмача Бернгарда.

Пит.: Чи ви читали статї яких иньших часописей, що ви їх одержали сього дня? Відп.: Які статї маєте на думцї?

Пит.: Ви сказали, що крім ,,Свободи‘‘ одержали в сїм дни ще й инші часописи, яких назв ви не могли подати Судови і лаві присяглих. Тепер прошу вас скажіть присяглим, чи читали ви яку небудь статю в сих часописях, що ви одержали їх в сїм дни? Відп.: Я читаю всї часописи кождого дня.

Пит.: А чи не моглиб ви сказати нам назв яких часописей крім ,,Свободи‘‘ в котрих ви читали яку небудь статю? Відп.: ,,Свѣтъ‘‘ і ,,Правда‘‘.

Пит. ,,Свѣтъ‘‘ — се российська часопись, чи не так? Відп.: Так.

Пит.: Чи се не руська часопись (роз. ,,Свободу‘‘. — Прим. перекладача)? Відп.: Се часопись российська, так названа малоруська.

Пит.: Добре, чи вона в руській мові чи литовській? Відп.: Вона писана так само як і ся часопись, лише фонетичною правописею.

Пит.: Кажете, що ви читали кожду статю кождої часописи, яку одержали в сїм дни, чи се правда? Відп.: Не можу сказати докладно, чи я читав кожду статю кождої часописи, но я переглядав кожду часопись із сего дня.

Пит.: Чи ви одержували правильно ,,Свободу‘‘ передше? Відп.: Звичайно одержували ми часопись правильно; деякі числа могли затратитись, но ми їх знов діставали. Передплату посилає читальня.

Пит.: Коли звернули ви по раз перший свою увагу на сю статю, що вам її вказав прокуратор?

П. Ґарван: Коли вперве він її побачив?

П. Сніткін: Ви розумієте мене, чи не так, пане товмачу? Прошу поставити питанє так, як я його поставив

Відп.: Мою увагу на сю часопись звернено рівночасно, як я взяв її до своїх рук в читальни.

Пит.: Питаюсь вас, коли звернено по раз перший вашу увагу на сю статю, на яку вказав вам прокуратор? Відп.: Тодї, коли я одержав часопись; прочитавши її, я зрозумів, що воно значило.

Пит.: Питаюсь ще раз, коли вперве звернено вашу увагу на сю статю, на яку покликуєть ся прокуратор? Відп.: Я не можу подати докладної дати, но гадаю, що було се в червни. Як я сказав передше, я замітив сю статю про о. Арсенія, коли лише взяв часопись до рук і обернув її на 5-ту сторону; здаєть ся менї, було се около 25 або 26 червня.

Пит.: Чи знаєтесь з о. Арсенієм? Відп.: Так, знаюсь.

Пит.: Чи єсьте його парохіянином? Відп.: Ні, не єсьм; я знаю його лише особисто.

Пит.: Виджу, що ви знаєтесь з ним особисто, чи так? Відп.: Я знаю його, як сьвященика.

Пит.: Як довго знали ся ви з ним перед сим днем, в котрім, як кажете, ви бачили сю статю?

Судія (до товмача): Повторіть всьо, що він зізнає, коли його розумієте.

Чи розумієте його?

Товмач: Я зовсім його розумію, Сьвітлий Суде.

Судія: Так завдавайте дальші питаня.

Судія: Як довго знались ви з ним перед 25-им червнем? Відп.: Може один місяць.

П. Сніткін: Коли бачились з о. Арсенієм після сего, як читали сю статю? Відп.: Я бачив ся з ним яких 100 разів.

Пит.: Чи моглиб ви нам сказати так докладно, як можете собі лиш пригадати, коли бачились ви з ним вперве, прочитавши сю статю? Відп.: Може в другу або в третю неділю опісля.

Пит.: Де ви з ним бачились? Відп.: В церкві, при 97-ій улици.

Пит.: Чи були ви коли в Мейфільд, в Пенсильвенії? Відп.: Ні, не був.

Пит.: Чи були коли в Олифанті, в Пенсильвенії? Відп.: Ні.

Чи були коли в Ню-Канаані, в Пенсильвенії? Відп.: Ні.

Пит.: Чи ви звертали увагу о. Арсенія на се, що читали, як вперве з ним побачились, так чи ні? Відп. Ні, я не звертав його уваги тому, бо стидав ся говорити з ним про такі річи.

Пит.: Чи ви все переховували сю часопись у своїй читальни? Відп.: Ся часопись є все в читальни і ніхто її не може взяти.

Пит.: А чи знаєте, хто її взяв, щоб принести днесь до Суду? Відп.: Я її взяв.

Пит.: Чи була вона у вашій читальни аж до днесь? Відп.: Так, часопись була в читальни від часу, як вона там прийшла.

Пит.: Чи можу я, о скілько вас порозумів, заявити перед Судією і лавою присягних, що ви ані не говорили ані не звертали уваги о. Арсенія на се, про що читали в сій часописи? Відп.: Я говорив з ним про се тоді, як мене покликано на сьвідка,

Пит.: Коли? Відп.: Тому яких два або три тижні.

Пит.: Де? Відп.: При 97-ій улици.

Пит.: Чи о. Арсеній був коли у вашій читальни? Відп.: Ні, не був; він до неї не належить.

Пит.: Чи ви єсьте сьвідком о. Арсенія і в його цивільнім процесі в найвисшім Суді? Відп.: Ні, не єсьм.

Пит.: Чи були ви коли в канцелярії Кілро & Шварц, ч. 5. улиця Бікмен? Відп.: Ні, не був.

Пит.: Чи ви знали, що о. Арсеній вніс до найвисшого Суду цивільний позов о відшкодоване? Відп.: Я довідав ся тепер.

Пит.: Хто казав вам прийти на 97-му улицю, тому два або три тижні? Відп.: Менї казали вже тут, як я був в Суді; Др. Хотовицький або о. Хотовицький...

Пит.: Чи се о. Хотовицький казав вам іти на 97. улицю? Відп.: Так, він казав.

Пит.: Де стрітились ви з о. Хотовицьким? Відп.: Я стрітив ся з ним в судовім будинку; він питавсь мене чи я читав статю в сій часописи, а я відповів, що так.

Пит.: Як воно сталось, що ви стрітились з о. Хотовицьким в суді? Відп.: Бо я тут прийшов; я знав, що тут має розбиратись якась російська справа.

Пит.: Прошу дивитись на мене, п. сьвідку. Як знали ви про те, що тут має розбиратись російська справа? Відп.: Бо я знав, що така справа вплинула до суду. Я знаю від п. Розенталя про всі майже російські справи, які є на деннім порядку.

Пит.: Чи п. Розенталь говорив вам про сю розправу?

П. Ґарван: Протестую проти так довгого допитуваня. Той чоловік зізнав сей факт, що він одержав і читав часопись. Ми вже здаєть ся стратили годину часу. Часопись до него адресована і він як раз посьвідчив, що її читав, а тут забрали вже допити годину часу.

П. Сніткін: Коли ви противитесь, то я цофаю питанє.

Пит.: Ви кажете, що знались з о. Арсенієм місяць перед оголошенем статі. Чи ви мали добру о нім опінію?

П. Ґарван: Спротивляюсь сему. Нас се не обходить, чи він має о нім добру чи лиху опінію.

Спротив піддержаний. Застережене права відклику.

Пит. Чи ви змінили свою опінію о о. Арсенію, як прочитали сю статю?

П. Ґарван: І сему також спротивляюсь. Се не є цивільний процес о відшкодоване.

Судія: Спротив піддержаний.

П. Сніткін: Застерігаю собі уклінно право відклику. Я скінчив.

Покликано і по правилу заприсяжено Едварда А. Делянія, яко сьвідка доказового; він сьвідчив, як слідує:

Пит.: Де ви мешкаєте, пане Делянїй. Відп.: В Карбондейл.

Пит.: Карбондейл, Пенсильвенія? Відп.: Карбондейл, Пенсильвенія.

Пит.: А яке є ваше занятє? Відп.: Правник.

Пит.: Чи ви управнені заступати в суді після законів держави Пенсильвенія? Відп.: Так, у всіх судах.

Пит.: Чи після оголошеня згаданої статі в згаданій часописи „Свобода“ віддав вам хто сю справу в руки? Відп.: Після — менї віддано —

П. Сніткін: Протестую проти форми питаня на сій основі, бо вона невідповідна.

Пит.: Після 25. червня 1908 р.? Відп.: Ні, пане.

Пит.: Ніхто не віддавав вам сеї справи в руки? Чи брав вас хто на услуги передше? Відп.: Ні, се було опісля.

Пит.: Ну, се як раз, що я кажу, після 25. червня? Відп.: О, так, се було потім.

Пит.: По 25. червни? Відп.: Так, перепрашаю.

Пит.: Хто віддав вам сю справу в руки? Відп.: О. Арсеній Чаховцов, сьвященик, котрого очернено, або котрий мав бути очернений.

П. Сніткін: Жадаю, щоби зчеркнути послідні слова відповіди.

П. Ґарван: Годжусь.

Судія: Зчеркніть сї слова.

Пит.: Чи ви їздили до Ню Йорку в наслїдок сего відданя вам справи в руки? Відп.: Їздив.

Пит.: І де ви ходили в Ню Йорку? Відп.: Я був у „Свободі“, 184 Гудсон улиця.

Пит.: В місті і окрузї Ню Йорку? Відп.: В містї і окрузї Ню Йорк, 29. червня, 1908 р.

Пит.: Чи був тоді ще хто з вами? Відп.: Я ходив з Е. П. Кілро.

Пит.: Чи се Кілро? Відп.: Так, пане.

Пит.: Хто се є той п. Кілров? Відп.: Він є адвокатом в судовім будинку Темпель на спілку з п. Шварцом.

Пит.: Иншими словами я розумію, що ви прибувши до Ню Йорку взяли собі до помочи тутешного адвоката? Відп.: На порученє російського Епископа.

Пит.: Прийшовши до „Свободи“ чи ви там кого застали? Відп.: Так, застав.

Пит.: З ким стрітились ви там найперше. Відп.: З п. Кирчовом.

Пит.: Котрий-то з обжалованих є п. Кирчів? Відп.: Сей, що сидить найблизше до п. Сніткіна.

Пит.: Чи був там обжалований Цурковський, або чи бачили ви Ант. Цурковського в часї свого побуту в їх редакції? Відп.: Так, пане.

Пит.: Чи говорили ви що з обж. Кирчовом, як перший раз там прийшли? Відп.: Так, говорив.

Пит.: Де ви з ним стрітились в перве? Відп.: Я стрітив його при перегородції, радше він мене там стрітив.

Пит.: Прощо ви з ним розмовляли і що говорив він до вас? Поперед всего, чи мали ви що з собою? Відп.: Я мав примірник часописи, який дав менї Арсеній.

Пит.: Чи моглиб ви нам сказати — не можу пригадати собі, котра — чи моглиб ви нам сказати, котра се була із сих трьох часописей (показує)? Відп.: Вона є зазначена. Я гадаю, що отся як раз часопись (показує).

П. Ґарван: Тепер вношу, щоб її зазначити як публичний залучник 2 для провіреня.

(Так її зазначено).

Пит.: Кажете, що ви мали сю часопись при собі? Відп.: Так, зовсім певно, що я мав сю часопись.

Пит.: Чи добре се тямите? Відп.: Так.

Пит.: Що сказали ви п. Кирчову, як по раз перший прийшли до „Свободи“? Відп.: Я сказав йому, пощо я прийшов.

Пит.: Ні. Ви не сказали „я прийшов тут на те...?“ Відп.: Я дав йому свою візитівку і сказав, що я за один, іменно, що єсьм правним дорадником о. Арсенія та що прийшов на те, аби часопись відкликала статю.

Пит.: Чи ви показували йому часопись? Відп.: Я показував йому часопись.

Пит.: Чи показували йому статю? Відп.: Так, статю.

Пит.: Значить, статю на 5-ій сторонї сеї часописи? Відп.: Так, сеї часописи.

Пит.: Що ви говорили з ним про сю статю? Відп.: Я сказав йому, що ми хочем, аби сю статю відкликано, бо вона очернює — або подібні слова — о. Арсенія: він же-ж відповів, що не відкличе статї, поки не порадить ся із своїм адвокатом; при тім заявив, що статя, а радше зміст сеї статї, є правдивий, та що за кілька днів він мати-ме доказ правди в своїх руках.

Пит.: Чи він представив ся вам? Відп.: Він сказав, що є менаджером і подав своє назвище як Кирчів; він не сказав свого першого імени — я не мишлю, щоб він сказав.

Пит.: Говоріть дальше. Відп.: Потім він пішов до редактора, що сидів при бюрку. Між тим...

П. Сніткін: Лиш одну хвильку.

П. Ґарван: О, ми зчеркнемо слово „редактор.“

Пит.: До кого він пішов? Відп.: Він пішов до сего чоловіка, що сидить другий від п. Сніткіна.

Пит.: Значить, до сего другого обжалованого Цурковського? Відп.: Я не знаю його імени. Вони говорили якимось говором або мовою, якої я не розумів. Потім він прийшов назад до мене і знов заявив, що статї не відкличе, доки не порадить ся з адвокатом, тай показав нам мниму рукопись сеї статї, але не хотїв сказати, хто її писав.

П. Сніткін: Протестую проти сего.

Пит.: Говоріть тільки, що він сказав. Чи показував вам рукопись? Відп.: І сказав, що допись містить правду, та що рукопись прислав дописуватель.

Пит.: Чи ви питали його, хто був дописувателем? Відп.: Питав.

Пит.: Що він відповів? Відп.: Він сказав, що тепер не виявить його імени. Менї здаєть ся, що п. Кілро питавсь о се в присутности моїй і двох людий.

П. Ґарван: Тепер предкладаю на доказ сю часопись а зглядно, статю в сій часописи, котру після зізнаня показав тоді сьвідок обжалованому.

П. Сніткін: Протестую проти сего на сій основі, бо таке предкладанє тепер статї на доказ є невідповідне, невмісне, не дорічне і не маюче звязи з обжалованими.

Протест неузгляднений. Застережене права відклику. (Залучник 2 на доказ).

Пит.: Чи ви показували йому тоді дещо?

П. Сніткін: Я не годжу ся з такою формою питаня.

Судія: То що більше він там робив?

Пит.: Що стало ся потім? Відп.: Потім я говорив ще з помічником чи якимсь молодим чоловіком в редакції часописи; не знаю, як він називаєть ся; п. Кирчів завважав, що ми говорили, що я говорив —

П. Сніткін: Залишіть се тепер.

Пит.: Що-ж робив або говорив п. Кирчів? Відп.: Він казав, що достарчить менї всяких інформацій, яких я схочу; я купив собі ще часопись від него і заплатив 3 центи, о скілько собі пригадую.

Пит.: Чи се був примірник тої самої часописи? Відп.: Примірник тої самої часописи.

Пит.: Чи на другий день ви знов ходили до редакції? Відп.: Ні.

Пит.: Ви не ходили вже більше ніколи? Відп.: Ні.

Пит.: Се була одинока ваша візита? Відп.: Так.

Пит.: Чи взагалі ви лише тоді говорили із котрим небудь із сих двох обжалованих. Відп.: Тільки тоді.

П. Ґарван: Тепер можете ви допитувати.

Допитує п. Сніткін:

Пит.: Пане Деляней, чи ви правником? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви заступали в суді особу, яку очернено або сьвященника, про котрого написана була статя? Відп.: Так.

Пит.: Ви заступали його в Пенсильвенії? Відп.: Так.

Пит.: А приїхавши до Ню Йорку, ви взяли собі до помочи фірму Кілро і Шварца? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви знаєте, що о. Арсеній вніс до найвисшого Суду цивільний позов о відшкодоване? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви знаєте, що сеї справи ще не розбирано? Відп.: Менї здаєсь, що її ще не було.

Пит.: Чи ви се певно знаєте? Я майже зовсїм певний, що ще не було.

Пит.: Значить, що ще її не переводжено? Відп.: Так.

Пит.: Чи вас взяли на правного заступника від червня, як ви кажете? Відп.: Я можу сказати вам цілком докладно. Я приїхав до Ню Йорку в неділю після оголошеня статї. Іменно, оголошено її 25 червня, а перед тим була субота. Було се може 28 або 29 червня, або десь так около.

Судія: Послїдна субота в червни чи так? Відп.: Я так думаю.

П. Сніткін: Ми знаємо, що сьвященик взяв собі вас на правного заступника і що ви, перенявши сю справу в свої руки приїхали до Ню Йорку, чи не так? Відп.: Так.

Пит.: Та що ви ходили до сеї редакції — чи знаєте, як вона називаєть ся? Відп.: Я думаю, що „Свобода“ по анґлійськи „Liberty“.

Пит.: Чи се назва друкарні чи часописи? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви завважали ще й яку иншу назву в сій редакції, в якій ви були? Відп.: Я думаю, що там ще було імя корпорації; я не можу собі пригадати.

Пит.: Назва корпорації? Відп.: Я так гадаю.

Пит.: Чи пригадаєте собі назву, як я вам її перечитаю? Чи була се „Руська видавнича Спілка і Контора виміни“? Відп.: Не знаю напевно, пане Сніткін; я не мігби на се присягнути.

Пит.: Чи ви гадаєте, що вона називаєть ся „Руський Народний Союз в Америці?“ Відп.: Я знаю її тільки як „Свобода“ або „Liberty“, п. Сніткін.

Пит.: Чи ви ходили перший раз до редакції сеї часописи в товаристві п. Кірло? Відп.: Так.

Пит.: А о. Арсеній не був з вами? Відп.: Ні, його тоді не було в Ню Йорку.

Пит.: І першого ви стрітили там, як кажете, Кирчова, отсего обжалованого? Відп.: Так.

Пит.: Чи п. Кілро був з вами увесь час, як ви були і як розмовляли з обжалованим? Відп.: Він був там через увесь час.

Пит.: Чи се, що ви зізнавали перед тим, було змістом вашої розмови з обжалованим, або чи ви подали сю розмову буквально? Відп.: Ми не були там дуже довго; думаю, що я подав її буквально.

Пит.: Ви думаєте що так? Тепер сягнім трошки взад перед 29 червня. Скажіть Судови і присяглим, про що ви найперше говорили з обж. Кирчовим, коли прийшли до редакції?

П. Ґарван: Я можу трошки вияснити. Питанє дати є важне, 25 червня було в середу.

Пит.: Будьте ласкаві, пане Деляній скажіть Судії і присяглим так приблизно, як лиш тямите, яке було перше питанє, яке ви поставили обж. Кирчову? Відп.: Я питав ся, чи він є редактором чи менаджером часописи або де є редактор або менаджер.

Пит.: Так? Відп.: А він а може хтось другий відповів, що він як раз є менаджером.

П. Сніткін: Протестую проти сего і вношу, щоб сю відповідь зчеркнути з протоколу.

Судія внесеня не узгляднив, на що оборона застерегла собі право відклику.

Пит.: Ви заявили, що він або хтось другий сказав, що він є менаджером, маючи на мисли обжалованого Кирчова. Чи ви певні, що обж. Кирчів сказав, що він є менаджером? Відп.: Так, як ми там, були він повторив се кілька разів, що він є менаджером.

Пит.: Коли ви питали за менаджером і коли остаточно вам вказано його, або радше, коли після ваших слів, він сам представив ся, що він менаджером, то про що ви потім з ним говорили дотично сеї статї? Відп.: Я сказав йому, що ми прийшли в тій цїли, аби

(Продовженє слідує на стор. 5-ій)

„SWOBODA"

(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
411 Washington Ave.,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"

часопись для руского народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий, або почтовий money order (мoні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офисї, пішлїть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

Заява.

Отсею дорогою подаю до загального відома усїм дотеперішним як і будучим Вп. П. П. місцевим Орґанізаторам, щоби в справі інформацій дотично „Р. Молод. Союза" звертали ся виключно на адресу Гол. Секретарів, а не до низше підписаного, позаяк він з Орґанізацією дітий до „Р. М. Союза" не має до тепер нічо спільного.

З поважанем
Михайло Беля,
Голов. Орґ. Р. Н. Союза

Відновлене читальні „Просьвіти" в Wilkes-Barre, Pa.

Дня 2. січня б. р. відбуло ся відновленє читальнї „Просьвіти" в Wilkes-Barre, Pa. Она була основана в січни 1909 і приміщена в ґалї Передніка на передмістю Докпан. Понеже сусїдство сальону впливало зле на читальню, поволи задрімала і завмерла по причині браку льокалю. Тепер читальня містить ся в ґалї під новою церквою. Зібрало ся висше 150 людий, яких привитав відповідною промовою о. І. Кузів, вказуючи на брак просьвіти межи нашим народом, що відбиває ся на нас на кождім кроцї, а особливо тут в Америцї. Відтак вибрано предсїдателем мітинґу п. М. Годовальського а секретарем п. А. Шкробяка. Вибрано виділ до якого увійшли: Мих. Бабей голова, Лесько Савіцкий заст. голови, Ник. Ярош касіер, Мартин Музика секретар, Іван Мельник біблїотекар а Мих. Годовальський і Андрей Завойський господарі. Ухвалено місячну вкладку 10 ц. і предплачувати слїдуючі часописи: Дїло, Свободу (галицьку), Свободу америк., книжочки тов. Просьвіти, Душпастир, Місіонар і Посланник. Годить ся зазначити коротку а гарну бесїду п. А. Шкробяка, який загрів молодїж до вступленя в члени читальнї вказуючи, що лише церква, школа і читальня з'уміють виховати молодїж здорову, та накликував, щоби не слухати „мудрагелів", які хочуть бути опікунами народу а самі вирекли ся перших засад віри і любови ближнього. Членів вписало ся зараз 70. Є надія, що по місяци се число подвоїть ся. Щасть Боже!

В обороні своєї чести!

Дійшло до моєї відомости, що найшлись такі одиниці, тай фальшиві людкове, (клеветники) котрі мене чернять і пускають пльотки поміж народом, що будьто я лажу з плейзу на плейз і бунтую руський нарід проти Пресьвященого нашого Владики, Еп. С. С. Ортинського. Такі несовісні поголоски зі Скрентону опинились десь аж в Ню-Йорку і в Jersey City, неначеб я мав в Скрентонї бунтувати членів Р. Н. Союза і голосити, що, Преосьвященний Владика бажає і стараєсь забрати касу Р. Н. С. в свої руки і т. п.

В се я не входжу, хто такий кинув на мене таку клевету. Однаковож тому, що я чую ся покривдженим на чести і то цїлком безпідставно і невинно, єсьм змушений бодай коротко, кількома словами оборонитись перед фальшивими клеветниками, котрі задля своїх власних інтересів і зависти, щось подібного могли на мене вигадати і у сьвіт пустити.

Отже на сїм місци прилюдно заявляю: я за мого чотиро-місячного побуту в Кінґстон, Па. ще нї разу не був в Скрентонї, а сей, хто розголосив, що я мав в Скрентонї когось з членів Р. Н. С. бунтувати проти Владики, єсть остатний брехун! За той час, від коли я є в Кінґстон, поза Wilkes-Barre і Plymouth дальше моя нога не була; правда, оден раз був я ще в Alden, Pa. на похоронї зі своїм сьвященником о. Молчанїєм.

При тім заявляю також, що я з Філядельфії мусів вибрати ся на иньше місце через нездоровий клїмат, котрий не служив моїй родинї, а не через нїякі другі причини, як то деякі панове собі товкують і мене посуджують, що будьто я став ся великим ворогом нашого Високопреосьв. Епископа.

І через те, що я осїв на угро-руськїй фарі при угро-руськім сьвященику мене треба назвати ренеґатом, мадяроном, зрадником українського народа і Бог зна чим?

От сих кілька слів я чую ся в обовязку подати до відома цїлому руському загалови щоб очистити себе від неслушних закидів.

З поважанем
Михайло Бобїй
дяко-учитель в Кінґстон, Па. і контрольор Р. Н. С.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Сїчень.

13	Ч	Меланії
14	П	**Новий Рік. Василія**
15	С	Сильвестра п.
16	Н	пер. Богояв.
17	П	Собор 70 апост.
18	В	Навеч. Богояв.
19	С	**Богоявл. Госп.**

¶ Звертаємо увагу читачів „Свободи", що в „Різдвянім додатку", висланім з 1-м числом Своб. закралась ошибка; іменно в повістцї „Колядники" стор. 2-га, шпальта 2-га, заміщено через недогляд уступ з повісти „Богдан Хмельницький".

¶ І опять приходить ся нам нотувати смерть майнерів. Іменно дня 11-го с. м. около години пів до десятої вечером в майнах Lehigh and Wilkesbarre Coal Co. наступила страшна експльозия ґазів. На разї знають лишень, що чотирох майнерів зістало смертельно покалїчених а пятьох, самих Словаків, вбито. Розшалїлий в майнї пожар усякі проби ратунку ударемнює. Як звичайно по кождій такій катастрофі, і тим разом заряд майнів сейчас поспішив з осьвідченем, що причиною нещастя суть виключно самі майнери.

¶ Дня 11-го с. м. цар приказав увільнити від вини і кари двох засуджених на довшу вязницю вбійців професора Герценштайна в Фінляндії, позаяк вони суть членами ліґи „истинно русских людей". І нічо звичайного, позаяк „крук крукови нїколи ока не вибере".

¶ Рабін розсудив. До місточка Савранї в Росії селянин вивіз на продаж конопляне сїмє і там продав його Жидови, перекупневи. Сей перепродав на олїйню. Але, висипаючи зерно, він помітив невеликий вузлик, в якім знайшов 50 рублїв золотом. Тим часом жінка селянина пригадала собі, що вона сховала свої гроші в те сїмя, що її чоловік повіз продавати. Не гаючи часу, біжить вона до міста, але вже за пізно: чоловік продав сїмє. Почав ся серед міста плач, лемент. Пішов селянин до купця, той не віддає гроший. Розгнївав ся дядько і каже Жидови: „ходїм до рабіна". Пішли. Розказав селянин, як було дїло. Не хоче Жид віддавати 50 рублїв. Тодї рабін розкрив сьвяту книжку — тору і каже Жидови присягнути „під хайрем", що він не брав селянинових гроший. Жид зараз віддав гроші селянинови. Оповідаючи про се часопись „Подолія" каже: А щоб було, як би справа пішла в російський суд? Перше всього справа безконечно тяглась би в мирового судії, з'явились всякі сьвідки, а з ними і видатки, і в решті судья припинив би справу „з недостачі доказів".

¶ Приятелька Шевченка. Дня 10 с. м. померла в Росії провінціяльна артистка Катерина Піунова-Шмідгоф, що грала на сценї до 1899 р. Свого часу Піунова познакомила ся в Н. Новгородї з Тарасом Шевченком. Український поет „осчастливилъ меня тогда — як написала артистка у своїх споминах — своимъ ниманіемъ и даже сдѣлалъ мнѣ величайшую честь — предложеніе стать єго сопругой". В споминах артистки наведено вірш „Утоптала стежечку", який Шевченко написав її в альбом. Родичі Піунової порішили заждати, але тимчасом приїхав Шмідгоф і посватав Піунову. За него вона й вийшла замуж.

¶ Воєнні вісти. Шпіонскі афери в хосен Росії, які з кождим днем в Австрії множать ся, російські фортифікацийні роботи і скріплюванє російських ґарнізонів на Волині і Подїлю напроти границь Галичини, вісти про якійсь обіжники до російських урядників в сих ґуберніях, що межують з Галичиною з запитанєм, де хотїлиби до 24. годин перенести ся на случай війни, відвідини царя Миколая в Італії з поминенєм Австро-Угорщини, проти австрійська аґітація в Чорногорі і в Італії, а наконець воєнні приготованя і підозрілі рухи війск і воєнних кораблів зі сторони Японії на далекім сходї Азії — на Камчатцї, в Кореї і в Манджурії, та якісь коншахти між Японією і Хінами — отсе всї ті дотеперішні вісти, які цїлком не означають супокійного положеня заграничної полїтики.

¶ Робітники в Швеції де як відомо свого часу вибухнув був ґенеральний страйк, віднесли побіду над роботодавцями. Хоч страйк не є ще цїлком скінчений, але солїдарне поступованє робітничої кляси змусило гордих роботодавців до знесеня льокауту в багатьох підприємствах, в останнім часї в цїлім зелїзнім промислї. Лише завдяки помочи робітників цїлого сьвіта шведські робітники побідили. Сама Німеччина післала до Швеції для страйкуючих майже два міліони Марок, иньші краї післали також дуже поважні суми.

¶ Позір перед усякими колекторами! Як нам доносять, то це перед 4-ма роками прибув до місцевости Coal Dale, Pa. чоловік (А. І.) з пітсбурґскої околиці і представив ся як колектор на церков в селї Волиця, земплинська столиця. Люди яких жило там з сеї місцевости богато, не скупили і колектор назбирав около 300 долярів та махнув з ними до Пітсбурґа, де вони і розкотили ся по сальонах. Сейчас за ним з'явив ся другий колектор, але що ходив колектувати з бучерською книжкою, то жінки з Lansford, Pa. виплатили йому колекту віниками та кочергами. Тепер опять сими днями в сїй околици появив ся колектор з Волиці та не лиш колектує нїби на старокраєву церков, але і довги затягнені в старім краю. Перестерігає ся отже всїх перед сим колсктором, який здаєть ся полює тільки на людську глупоту. Рівночасно пригадує ся, що по наших парохіях вільно колектувати на церкви лишень виключно за позволенєм нашого Владики. Хто не має такого письменного позволеня, сей видко ласий на колекту — для своєї власної кишенї М. Р.

¶ Як довідуємо ся з послїднього числа „Душпастирь" дня 31-го грудня м. р. епископ С. С. Ортинський звидів австрійський еміґраційний дім в Ню Йорку, де повитав Преосьвященного австрійський конзуль і уряд еміґр. дому. Владика зажадав місця для Русинів в тім домі з відповідною руською репрезентацією, на що уряд згодив ся. Тим способом — кінчає час. „Душпастирь" — дїло пекуче, квестія еміґраційного дому для Русинів зістала полагоджена а близші інформації в тім дїлі подасть ся в недовзї до прилюдної відомости.

¶ Як нам доносять, то сими днями в Тейлор, Па. відбули ся збори в справі основаня робітничого стору на удїлах. Предсїдателем зборів був д. К. Біловус а промавляли І. Манастирський, М. Бойко, М. І. Ручинський, О. Хмільовський, М. Демчук і другі. Сейчас на зборах приступило 24-ох до спілки. Нотуючи сей відрадний факт, ми просили-б написати нам трохи ширше про сю справу, як вона на се і заслугує.

¶ Д. Гр. Фанок доносить нам, що Русини замешкалі в місцевости Whippany, N. J. купили уже площу і в недовзї задумують приступити до будови власного храму. Щасть Боже в початому дїлї.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Грудень 1909.

Виплачено запомоги на суму	$8.800.00
Платня головних урядників за Грудень	190.00
Адміністрація Союза за Грудень	273.64
За Бонди Голов. Урядників Р. Н. С.	204.00
Весь розхід виносить	$9,467.64

Розмет платить 10,965 членів на цїле посмертне (кождий по 81 цнт.) і 1569 членів на пів посмертного (кождий по 41 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центї, на Фонд Бідних по 1 центї.

Член на цїле посмертне платить 95 цнт. а на половину посмертного 55 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*
Дм. Капітула, гол. предсїд.

HOLYOKE, MASS. бр. сьв. Ів. Хрест., від. 52. подає до загального відома, що на звичайнім мітинґу дня 19. Грудня 1909 ухвалено, що кождий член має ся явити на мітинґах, котрі відбувають ся що трета недїля по першім в Hibernian Hall corner Front & John st.; котрий член не явить ся підлягає 1 дол. кари. Взиває ся також членів, щоби не затягали довгів, бо котрий член не заплатить один місяць то другим буде суспендований.

Мих. Накрейко секр.

Укр. Тов. „Запорожська Січ" в Бруклинї, Н. Й. подає до загальної відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 25. грудня 1909 р. на котрім вибрано на рік 1910 слїдуючий новий уряд: пр. Г. Литвин; з. пр. В. Нїздропа; прот. скр. М. Андрушко; ф. скр. П. Сподар; кас. Д. Смитанюк; з. кас. П. Крищук; конт. комісія: М. Литвин і Н. Дулька; трос. В. Пилипів; кап. М. Цух; господар Д. Зварич. Нових членів приймає ся в віці почавши від 16—35 літ. Адр. бр.: 147 Wythe Ave., Brooklyn, N. Y.

WHIPPANY, N. J. бр. сьв. Михаїла, від. 201 подає до загального відома, що дня 16-го січня відбуде ся річний мітинґ в домі касієра, д. І. Андруха точно о 1-ій годинї по пол. Вибір нового уряду. Нових членів буде принимати ся без вступного.

Гр. Фанок
Л. Ковік секр.

NEW YORK, N. Y. „Тов. Зап. Січ" від. 117 взиває всїх своїх членів, щоби явили ся безуслівно на мітинґ дня 15-го с. м., позаяк суть дуже важні справи до полагодженя, які лишили ся непокінчені з річного мітинґу. Неявивший ся член заплатить 25 цнт. кари. Час і місце мітинґу як звичайно.

Н. Ганашівський пр.
Т. Качмар секр.

ДЕ ЄСТЬ?
Антоній Бродский, родом з Стежниці, повіт Ліско; виїхав перед 7 лїтами до Америки; перебуває десь на Вестах. Пошукує його жена, котра приїхала тепер з краю і перебуває: 2-3
Mrs. Maria Brodska
c|o Joseph Roman
377 — 3-rd St., Troy, N. Y.

Процес.

(Продовжене із сторони 3-ої.)

домагати ся відкликаня статї в його часописи, і показав йому сю статю.

Пит.: Скажіть нам всьо, що ви до него говорили. Чи се, що ви розказуєте, було сутею вашої розмови? Відп.: Так.

Пит.: Я жадаю більше як сути розмови. Присяглі най знають про суть, а я хочу, щоб ви розказали цілу історію. Відп.: Я жадав відкликаня.

Пит.: Чи се були перші слова, які ви сказали до Кирчова? Відп.: Я представив ся йому, дав йому, здаєть ся менї, свою візитівку, сказав, звідки я і по що я там прийшов.

Пит.: Но повіджте Судиї і присяглим, якими словами ви представили цїль свого приходу тамже? Відп.: Домагати ся відкликаня.

Пит.: Чи ви так сказали? Відп.: Так.

Пит.: ,,Моєю задачію тут в Ню Йорку є", — домагати ся відкликаня? Відп.: Так.

Пит.: Певно? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви послугувались тими словами, які я поставив вам в своїм питаню? Відп.: Домагати ся відкликаня, се слова, яких я ужив.

Пит.: Чи ви казали ,,моєю задачію в Ню Йорку є домагати ся відкликаня?" Відп.: Я не казав: моєю задачію в Ню Йорку".

Пит.: Се як раз, про що я питав ся, чи ви уживали тих слів, які я сказав? Відп.: Менї здаєть ся, що я не ужив слова ,,Ню Йорк"; я сказав йому, що я прийшов домагати ся відкликаня.

Пит.: Ви говорили йому, що ви доходите прав о. Арсенія, чи не так? Відп.: Нї, я сказав йому, що воно некрасно поміщати таку статю про сьвященика.

Пит.: Чи ви ужили тих слів, які що йно сказали? Відп.: Менї здаєть ся, що я сказав ,,поміщати обидливу статю про сьвященика".

Пит.: Чи замість слова ,,некрасний", ви ужили слово ,,обидливий?" Відп.: Або слово в сїм змислї.

Пит.: Коли ви сказали обжалованому, що ся статя обиджає сьвященика, то він, як кажете, заявив вам, що має рукопись? Відп.: Так.

Пит.: Погляньте ось тут тай скажіть, чи се рукопись (показує)? Відп.: Він не показав нам рукописи і не хотів нам показати.

П. Сніткін: Я вношу, щоби зчеркнути другу часть сеї відповіди ,,він не хотів нам показати".

Судія: Та він вже сказав, що обж. не показав йому рукописи.

Відп. (дальше): Я не допитував ся за рукописію. Він нам її не показував і не схотів би був показати.

Пит.: Чи обж. Кирчів казав вам, що він має сю рукопись, чи, що вона є в редакції? Відп.: Так.

Судія: Він вже се сказав; не повтаряйте питань. Воно вже ясне, що сьвідок зізна, віменно, що обжалований заявив, що має рукопись.

Пит.: Тепер припустім, п. Деляній, що ви ходили більше як один раз до сеї редакції, яку на се дасьте відповідь? Відп.: Нї.

Судія: Прошу нїчого не підсувати, лише ставте питанє.

Пит.: Се є факт.

Судія: Зчеркніть ,,се є факт".

Пит.: Чи ви були більше як один раз в сїй редакції? Відп.: Нї, нїколи.

Пит.: Чи се неправда, що коли ви зажадали відкликаня статї, то сей обжалований сказав: ,,ми маємо заприсяжене зізнанє" або ,,ми будем могли дістати заприсяжене зізнанє від сеї дївчини про те, що зайшло в Мейфільд?" Відп.: Нї.

Пит.: Чи він сего не сказав? Відп.: Нї, анї до мене, анї в моїй присутности.

Пит.: В тім часї, пане Деляній, ви мали один примірник сеї часописи, чи так? Відп.: Так.

Пит.: Но мимо сего ви купили ще другий примірник від самого обжалованого? Відп.: Так.

Пит.: Розуміє ся на се, щоби можна залучити її до кримінальної скарги. Чи не се мали ви тодї на думцї?

Судія: Прошу питатись, яку цїль він мав?

П. Сніткін: Я хочу показати розположенє ума сего сьвідка.

Судія: Нї, прошу питатись його, на що він купив часопись.

Пит.: Тодї, як ви купували сю часопись, хоч мали вже один її примірник, чи вашою цїлею або мотивом було се, щоб положити її в основу до кримінального доходженя? Відп.: Нї, не конче так. Ми там ходили домагати ся відкликаня, щоб очистити сьвященика, аби він міг повернути на свою парохію до Мейфільд. Я ходив там безусловно в цїли відкликаня. Ми не —

Пит.: (перебиваючи): Простїть, що вам перерву.

Судія: Дайте йому відповісти на ваше питанє. Воно було трохи за довге; коли ви ставите питаня в такій формі, як отсе, то повинні ждати на відповідь.

П. Сніткін: Я не годжу ся, щоби сьвідок давав які інформації.

Судія: Можете поставити внесок, щоби зчеркнути його відповідь з протоколу, коли вона невмістна. Нехай стенограф повторить питанє.

П. Сніткін: Я цофаю своє питанє.

Судія: Нї, повторіть його.

(Стенограф повторив питанє.)

П. Сніткін: Тепер я вношу, щоб всї зізнаня сего сьвідка зчеркнути з протоколу.

Судія: Внесок не принятий. Завдавайте инше питанє.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

П. Сніткін питаєть ся дальше: Чи ви не знали тодї, як прийшли до редакції сеї часописи, що для узасадненя кримінальної скарги о обиду чести, треба доконче доказати оголошенє статї? Відп.: Так, яко правник, я знав про се, але —

Пит.: Отже, то на се купили ви другий примірник часописи? Відп.: Нї.

Пит.: Дїйсно нї? Відп.: Нї.

Пит.: В такім разї, на що вам було потреба другого примірника часописи, коли ви вже мали один? Відп.: На се, бо ми хотїли зладити буквальний переклад; ми не були вдоволені сим перекладом, який ми тодї мали. Я хотів дати часопись о. Хотовицькому, що є при катедральній церкві в Ню-Йорку. Він говорив, що зможе статю перекласти. Другий же примірник я хотів взяти з собою до Пенсильвенії; я не мав тодї понятя, щоби мав коли бути кримінальний процес. В дїйсности, сьвященик не желав собі кримінального доходженя, бо тодї він був в Канадї.

П. Сніткін: Я вношу, щоб послїдню часть сеї відповіди іменно ,,сьвященик не желав собі" вичеркнути з протоколу.

П. Ґарван: Годжу ся, се не робить ріжницї.

Судія: Так, зчеркніть се.

Пит.: Ви кажете, що, прийшовши до редакції сеї часописи, ви нїколи не мали на думцї виточувати сему обжалованому процес о обиду чести? Відп.: Я так не сказав.

Пит.: Щож мали ви на думцї, як прийшли до сеї редакції? Відп.: Цїла причина, для чого ми там ходили, було відкликанє. Менї здаєть ся, що я сказав менаджерови, що се є дуже поважна справа та що відкликанє булоб далеко більше пожаданим ніж кримінальний процес. Я міг йому про се натякнути, або —

Пит.: Перепрашаю; говоріть дальше. Відп.: То все.

Пит. Чи ви сказали до нього сї слова: ,,Кримінальний процес"? Відп.: Ніж йти до суду", менї здаєть ся, що так я сказав.

Пит.: Значить, ви сказали сї слова ,,йти до суду"? Відп.: Так.

Пит.: Ви причинились до арештованя сих обжалованих, чи не так?

Судія: Се є радше заява; прошу поставити питанє.

Пит.: Чи за вашими заходами арештовано сих обжалованих? Відп.: Я думаю, що вони самі були причиною сего.

Пит.: Но чи ви помагали їх арештувати? Відп.: Нї.

Пит. Чи ви укладали (formulate) скаргу? Відп.: Що під сим розумієте?

Пит.: Чи не розумієте моїх слів?

Судія: Він питав ся, що ви під сим розумієте.

Сніткін: Він преціњь правник і знає, що я розумію під укладанєм скарги.

П. Ґарван: Менї здаєть ся, що й я не розумів би.

П. Сніткін: О, так, ви розумілиб, якби були на місци сего сьвідка.

Пит.: Коли не розумієте мого питаня, то я його цофаю. Відп.: Добре.

Пит.: Чи після порученя вам сеї справи ви перебували в Ню-Йорку увесь час аж до арештованя сих обжалованих? Відп.: О, нї, нї.

Пит.: Но бували дуже часто? Відп.: Нї.

Пит.: То від часу до часу? Відп.: Я не приїздив до Ню-Йорку в сїй справі аж до засїданя палати радних і то не до засїданя, на котрім рішено виточити процес, але до засїданя попереднього, на якім наша справа не прийшла під обради згаданої палати.

Пит.: Так що ви виступали як сьвідок перед палатою радних? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви знались з сьвящеником перед тим, заки він віддав вам сю справу в руки? Відп.: Так.

Пит.: Як довго ви знали ся з ним? Відп.: Мабуть три роки; можливо, що й трохи довше. Три роки або около трьох років.

Пит.: Чи ви мали добру опінію о нїм? Відп.: Дуже добру.

Пит.: Чи оголошенє статї змінило вашу опінію о нїм? Відп.: Анї на волос.

П. Сніткін: Я скінчив.

77

(Дальше буде).

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Їх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинский, перший руський епископ в Америцї.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балоґ, 712 Carson st. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсїдатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсїдателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсїдатель:
Федор Ґут Кульчицький, Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave. Kingston, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y.

Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (цїле посмертне) $1000.00.
В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.
Посмертне за дїти від $15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.
б) одної руки, ниго або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпиталі божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всї гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках вписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секретар опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Ч. 47 КВІТ $15.00
на пятнайцять долярів, котрі п. Марія Лешкович отримала яко посмертне по доньці Теклї з Головної Каси Р. П. Союза в Америцї.
Plymouth, Pa. 17. Дец. 1909.
Марія Лешкович
підп. Ст. Гриняк, секр.
Свідки:
І. Петриляк,
Конст. Свистович.
Від місц. Уряду Р. Мол. Союза в Америцї. Відділ 46.
Семан Павлик, предс.,
Стеф. Гриняк, секр.

Ч. 46. КВІТ $15.00
на пятнайцять долярів, котрі п. Стефан Гриняк отримав яко посмертне по доньці Марії з Гол. Каси Р. Мол. Союза в Америцї.
Plymouth, Pa., 17. Дец. 1909.
Стефан Гриняк.
Свідки:
І. Петриляк,
Конст. Свистович.
Від місц. Уряду Мол. Союза в Америцї. Відділ 46.
Семан Павлик, предс.,
Стеф. Гриняк.

Рух
в відділах Р. Н. Союза.

DETROIT, MICH. Братство св. Отца Николая, від. 175 подає до відома, що відбув ся річний мітинґ дня 26 груд. 1909 на галї під ч. 51 Cicotte Ave. на котрім вибрано новий Комітет як слїдує: П. Пошивак, предс., П. Пуцило, секр., Д. Радаєвць, кас.
П. Пуцило, секр.

ALTOONA, PA. Бр. Неп. Зач. Пр. Діви, від. 145 подає до відомости, що дня 19-го грудня на річнім мітинґу вибрано слїдуючий новий уряд: Гр. Сеньків пр., М. Гринь кас., С. Мельник скр.; усїм позамісцевим членам подає ся до відома, що гроші належить посилати на адресу: F. Senkiw, Box 572, Altoona, Pa. Адр. братства звучить: S. Melnyk, 3827 4th Ave., Altoona, Pa.
С. Мельник скр.

CHISHOLM, MINN. Бр. св. о. Ник. від. 37 подає до відома, що вибрано слїдуючий новий уряд: М. Косяк пр., П. Плішка з. пр., І. Лазоришак скр., П. Жентичка з. скр., О. Кир кас., М. Білов з. кас., Д. Циґан доз. хорих на Saw Mill Location, Ів. Гобляк доз. хор. на Glyn Location, Вас. Кужек кап., П. Циган з. кап., Т. Дурняк контр. книг., В. Наміслик дверн.
І. Лазоришак скр.

LATROBE, PA. Бр. св. Арх. Мих., від. 119, подає до відома, що річний мітинґ відбуде ся дня 16-го січня 1910 р., поч. о 2-ій год. по пол. Кождий член мусить явити ся і вирівнати свої залеглі довги. Неявивший ся заплатить 50 цнт. а урядник 1.00 дол. кари. Вибір нового уряду.
Л. Ґебеля кас.

PERTH AMBOY, N. J. Товариство „Запорожська Січ", від. 155, подає до відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 19. грудня. Старий уряд здав справоздане та вибрано слїдуючий новий уряд: І. Ваверчак пр., П. Лабуза з. пр., М. Чумер скр., І. Маслій з. скр., Ан. Пелешак кас., С. Моритко з. кас., Ґ. Притика хорунжий, І. Стек з. хор., Ю. Камар капітан, П. Ходань з. кап., К. Пелешак, М. Косінський, А. Кіт, М. Колодій, І. Гучко — контрольна комісія, С. Ґураль дверник. Мітинґи будуть відбувати ся кождої третої недїлї по першім в гали п. Ваверчака, 112 Charley St.
Напоминає ся всїх членів, щоб точно держали ся статутів.
Адреса секр.: М. Чумер, 757 11th St., Perth Amboy, N. J.
І. Ваверчак, пред.,
М. Чумер, секр.

CHICAGO, ILL., Тов. св. о. Николая, від. 106, подає всїм членам до відома, що мітинґи будуть відбуватись через цїлий рік, що третя недїля по кождім першім, в гали церковній зараз по С. Б. Перший мітинґ припадає 16. січня. Кождий член повинен явити ся аби відібрати календар. В місяцю січню і лютім будесь приймати нових членів без вступного. Всї члени Тов. обовязані суть принести на мітинґ свій докладний адрес т. є число дому і улицю де мешкає, аби вже раз спростовати для них посилку „Свободи".
П. Гавришків предс.,
Іл. Моранець скр.,
Яц. Оленець кас.

LEISENRING, PA. Бр. св. Ів. Хрест., від. 59, подає до загальної відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 19. грудня, на котрім вибрано новий уряд на рік 1910 як слїдує: Павло Коцан пр., Конст. Оват з. пр., Йос. Яніцкий секр., Филип Фурда з. секр., Йос. Бандрівчак кас., Анд. Сал з. кас., Анд. Оват до фани, С. Бабяк надзор. хор. Мітинґи відбувають ся в першу недїлю по пятнайцятім. Адр.: Jos. Janicky, Vanderbilt, Pa., Fayette Co.

CANONSBURG, PA. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 84, подає до відома, що річний мітинґ відбув ся дня 12. Дец. 1909 р., на котрім старий уряд здав річне справоздане, а відтак вибрано слїдуючий новий уряд: І. Федан пр., І. Балога з. пр., І. Чопак скр., Теод. Филипів з. скр., І. Гойда кас., І. Радомський з. кас., Анд. Дунда і Мих. Виняр опікуни хорих на Кенонсбург, а Олекса Сушереба на Вашінгтон, Па., Кар. Паш до фани, Григ. Кир і Гнат Саланський дверники.
Мітинґи відбувають ся в кожду другу недїлю по першім в Miners Hall на Spring St. Початок о год. 2-ій по пол.
Іван Федан предс.,
Іван Чопак секр.,
Іван Гойда кас.

NEW YORK, N. Y. Укр. Тов. „Просьвіта", від. 204, подає до відомости своїм членам, що місячний мітинґ відбуде ся дня 15. січня 1910 р. в Гали під ч. 46 Ave A, о год. 7.30 вечером. Є обовязком кождого члена явити ся на сей мітинґ, позаяк суть важні справи до полагоджування.
Член, котрий не явить ся на сей мітинґ і не вирівнає своїх залеглостий, буде суспендований з Тов. і Р. Н. Союза.
О. Шеремета секр.

N. S. PITTSBURG, PA. „Братство Лицарів св. Георгія", від. 250, подає до загальної відомости, що на півріч. мітинґу вибрано слїдуючий уряд: С. Маційовський предс., М. Заневчак місто-предс., І. Станко секр., І. Масляник з. секр., В. Стадник кас., С. Кос, І. Босак, Й. М. контрольори, С. Маційовський, І. Станко, В. Стадник — тростіси, Н. Процик і А. Лепецький опік. хорих, В. Коник капітан, Анд. Теро дверник.
Повідомляє ся рівнож, що в місяці січню і лютім буде приймати ся нових членів від 16 до 30 літ без вступного, а від 30 до 45 літ за половину вступного до братства, а до Союза після Статутів Р. Н. Союза.
Мітинґи звичайні і надзвичайні і инші справи, котрі тикають ся братства будуть переправаджувати ся в гали на Sterling St. під ч. 8. Звичайні мітинґи відбувають ся в другу недїлю по першім кождого місяця.
Д. Маційовський скр.

BURNSIDE, CHICAGO, ILL. Бр. св. Петра і Павла, від. 165, подає до відома, що річний мітинґ відбув ся дня 19. груд. 1909 р. Новий уряд вибрано як слїдує: Гр. Гавриляк предс., Анд. Сорока з. предс., Ст. Куцоловський секр. фін., Йос. Нисевич секр. фін., П. Бабяк записник, Н. Щурко кас., Й. Дурецкий з. кас., Й. Мельник дверник, Мих. Ґбур дверн., Йос. Угрин з. двер., Й. Демкович з. двер. Лїкар братства єсть Thomas F. Doyle. Ів. Гавриляк, П. Демкович, М. Дуроцкий, Дим. Ганковський — надзиратель хорих на Pullman, М. Круць, С. Кулян, Т. Безик — надз. хорих на South Chicago, Анд. Ґрод — надз. хорих на Grand Crossing, Йос. Каспер, Ник. Цван — надз. хорих, Ів. Крайовський капітан, Мих. Грицькевич з. кап., Стеф. Михалко хорунжий, Ілія Куземич з. хор., Ів. Мельник, Ів. Демкович, Ант. Слюсар, Ник. Цван — післанці, А. Рольник, Ол. Гусейко, Ів. Грега, Йос. Куцоловський — контрольна комісія, М. Вархолик, М. Гнатушко, М. Гілик, М. Амбицкий, К. Сорока — мировий суд.
Гр. Гавриляк, предс.,
С. Куцоловський, скр.
Адр.: 9229 Lexington Ave., Burnside, Chicago, Ill.

JAMAICA, N. Y. бр. св. Юрія від. 160 подає до відомости, всїм членам, місцевим і позамісцевим що пів річний мітинґ відбуде ся дня 16. січня 1910 р. о год. третій по пол. в домі під ч. 5. Hakett str. Кождий член мусить явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разї зістане вимазаний з бр. і Р. Н. Союза. Неявивший ся член заплатить 50 цн. а урядник 1 дол. кари.
Я. Притика предс.,
Ф. Остапович кас.,
М. Бережаньский секр.

NEW YORK, N. Y. брат. св. Володимира, від 108. подає до відомости своїм членам, що місячний мітинґ відбуде ся в суботу, 15 січня під ч. 167 E. 4 st. о 8. год. вечером. Просить ся всїх членів, щоби явили ся на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження.
Гр. Черкас секр.

ELIZABETHPORT, N. J. Тв. „Запорожська Січ", від. 234 повідомляє всїх товаришів-до річного мітинґ відбуде ся дня 15-го січня, в суботу о год. 7-ій вечер у гали Й. Цюрчака під ч. 157 59 South park cor. Front str. Вибір нового комітету і справоздане касове з цїлого року. Просить ся, щоб всї довжники вирівнали всї довги, бо від річного мітинґу хто не поплатить своїх належитостий, то буде виключений з бр. і Р. Н. С.
А. Кіценюк секр.

JERSEY CITY, N. J. Товариство: „Руский Молодечий Клюб Поступовий", від. 70, подає до відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 28. Децембра 1909.
Старий уряд здав свій звіт за 6 місяців його урядовання, а відтак контрольна комісія заззначила, що все знайшла в як найлучшім порядку, та що Товариство знаходить ся в як найкрасшім розвою і має перед собою велику будучність. За сим всї присутні члени через повстане з місць дали урядови „вотум довіря" за їх ревну і щиру працю. За сим слїдував вибір нових урядників на рік 1910; вибрано: Ст. Милян — дов. предс., А. Описик секр. фін., А. Кічак секр. рек., Мих. Кухта кас., Вас. Степан заст. предс., М. Бережняк з. кас., Контр. комісія: Т. Лабовський і Дионізій Голод. Надзирателї хорих: Дм. Описик, Лукач Павелчак, Тарас Хачко, Дим. Бокий, Мих. Ґалик і Ст. Кіцей. До хоругов: Ан. Кохан і Мих. Маґаль, заступ.: J. Коцюба. Дверники: Ол. Кухар і Пав. Паньків. Організатори Р. Н. С. і Тов. Р. М. К. П.: Т. Лабовський, Ан. Описик, Л. Павелчак і Дм. Дишель. Капітан: Дион. Голод. Офіцир: Мих. Чорневий. До відділу „Української Бібліотеки": Мих. Сидор(стар.) касієр і Мих. Микитишин секр.

SAYRE, PA. бр. Бл. Пр. Богородиці, від. 107 подає до загальної відомости, що на річним мітинґу вибрано слїдуючий уряд: Ст. Солак пр., Д. Новак кас., Ант. Лучейка скр., Ів. Гиряк з. пр., Ст. Яцко з. кас., М. Далїнявка з. скр., Сем. Масляний і Васько Костик надз. хорих, Федор Циган і Мат. Семинюк контр., Петро Кавулич дв. Мітинґи відбувають ся в кожду недїлю по 15-ім в гали H. D. Angel 105 Thomas Ave.
Антін Лучейка секр.

BRESLAU, PA. бр. св. Андрея Ап. від. 30 подає до загальної відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 12-го децембра на котрім вибрано новий уряд як слїдує: Ан. Шипула пр., Антін Пех з. пр., Ів. Ґмитрик секр., М. Копач з. скр., П. Гриценко, кас., Мих. Цап з. кас., Ів. Пишняк кап., М. Ґмитрик з. кап. Т. Леньо і Анд. Пилип доз. хорих, О. Копач хорунж., С. Вельґос з. хорунж. Анд. Беседа поліцман, Йос. Жук з. поліц. Йос. Леньо і Дим. Гамівка контрольори. Юр. Красуляк двер., Ів. Маркович з. дверн. Мітинґи відбувають ся в другу недїлю в місяци в гали Франка Балайся, на Нантикок стр. о 2-ій год. по полудни.
Адреса братства: Jno. Gmitrick R F D 1 Box 21-A via Wilkes Barre, Breslau, Pa.

ST. LOUIS, MO. бр. св. Володимира Вел. від. 179 подає до відома, що річний мітинґ відбув ся на дни 19. грудня 1909, на котрім старий уряд здав справоздане з цїло-річної своєї дїяльности, а опісля вибрано новий уряд на рік 1910 як слїдує: М. Петровський пр., о. Д. Хомяк м. пр., В. Пасічник скр., А. Балко м. скр., Д. Коштовський кас., Т. Бобак м. кас., В. Колодій і М. Коваль контр. ком., С. Чорнобай дверник.
В. Пасічник секр.

BARNESBORO, PA. бр. св. Ап. Петра і Павла від. 166 подає до відома, що на річнім засїданю дня 19 Дец. 1909 вибрало слїдуючий новий уряд: Й. Урда пр., С. Рейба м. пр., Й. Пелер кас., Ф. Себестіян доз. каси, С. Пиш скр., В. Шкарупа з. скр., А. Хлопік кап., В. Пивовар і А. Ґайдош заставники, Я. Ґромоскі, Ю. Цїнбело і М. Скибан доз. хор., Ф. Фішанич післанець, Й. Венбринович і В. Юрчишин дверники. Адр. тов.: Софрон Пиш, P. O. Box 341, Barnesboro, Pa.

SPANGLER, PA. бр. Благовіщ. Пр. Бог. від. 120. подає до відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 19. грудня, на котрім вибрано новий уряд: Іван Венгрин пр., М. Белей скр., М. Смар кас., Ів. Філїп з пр., О. Кишлюк з скр., П. Гайдич з. кс., М. Хомич кап., Й. Кундрацік ор. В. Шевц двр., П. Яців і Г. Шидвар хорунж. Взиває ся довгуючих членів, аби як найскорше свої довги виплатили. У всяких справах звертати ся на адрес: Михаїл Белей Box 132, Spangler, Pa.

TRENTON, N. J. бр. св. Ів. Хрест. від. 121 подає до загального відома, що півріч-ний мітинґ відбуде ся дня 16-го січня в місци де звичайно. Кождий член мусить явити ся і вирівнати всї свої довги як се було поріщено на річнім мітинґу. Брацтво за довгуючих членів не буде розмету платити. Дальше подає ся до відомости, що брацтво буде сьвяткувати празник св то патрона, св. Івана Крестителя дня 23-го січня с. р. Кождий член мусить явити ся на сей празник та зложити до брацької каси 50 цнт. без взгляду на се, чи буде присутний чи нї.
В місяцях січни і лютім нових членів буде приймати ся без вступного.
Г. Бачік пр.,
А. Куцькар секр.,
Ів. Гудак кас.

Богдан Хмельницький
український Гетьман.

Битва під Берестечком.
(Дальше.)

Хмельницький довідав ся і післав лист до Потоцького; він просив мира. Післанців повели через увесь польський обоз, щоб показати їм, як богато польського війська; другого дня їх привели перед Потоцького.

„Розбійники, дурисьвіти!" крикнув Потоцький на козаків: „я Хмельницького не маю за гетьмана і знати його не хочу, я жду Радзівілла з військом і нападу на Хмельницького. Нехай один з вас зістанеть ся в закладі, а другий йде до Хмельницького".

Другого дня до Потоцького прибув з кінним військом Радзівіл, покинувши в Київі піше військо. Гетьмани поздоровкались і тільки що сіли обідати, аж їм дали вістку, що козаки напали в Київі на литвинське військо і почали різатись під Миколаєвським монастирем. Радзівіл велів і пішому війську виступити з Києва.

Знов Хмельницький післав двох козаків і знов просив мира. Потоцький і Радзівіл сиділи в пишному шатрі серед панів. Козаки поклонились їм до землї і подали від Хмельницького лист. Хмельницький просив вислати одного пана на переговори і обіцяв післати від себе писаря Виговського. Пани сердились та кричали, але їм самим хотілось скінчити війну. Кругом них були вороги готові на все. Українцї не давали харчів або продавали за страшні гроші.

А тим часом Хмельницький збирав сили і став табором в Рокитні на Росї. Винницький полковник Богун уже привів до него 10 тисяч козаків; в Білу-Церкву вже набиралось пять тисяч. Козаки вже взяли Паволоч і в пень вирубали Поляків, взяли й Винницю. З степу прийшло з Корач-Мурзою чотири тисячі Татар. Поляки догадались, що козаки переймуть їх на дорозі в Польщу і стали далеко ласкавійші до послів Хмельницького. Потоцький покликав їх і післав з ними на переговори одного пана, Мховського. Хмельницький з полковниками ласкаво привитали польського посла і просили Потоцького присилати в Білу Церкву комісарів, щоб уже постановити мир. Ждучи комісарів, Хмельницький рушив з військом під Білу-Церкву. Від Потоцького приїхав за комісаря Адам Кисіль з двома панами і привіз Хмельницькому точки мира. Комісарі приїхали з пятьма сотнями війська. Карети з комісарами їхали серед густого натовпу козаків, татар та селян. Нарід кричав і проклинав Ляхів. Старий Кисіль виглянув з карети і ласкаво промовляв до народа: „ми не Ляхи, мої любі! я Українець, мої кістки такі українські, як і ваші!"

„Твої українські кістки дуже обросли польським мясом!" кричали до нього козаки. Хмельницький, Виговський, та полковники виїхали їм на зустріч, вговорювали народ розійтись і провели їх в замок.

Козаки бігли за ними слідком і репетували: „Ой, пане гетмане! не гаразд ти чиниш, що з Ляхами накладаєш!"

Переговори були не довгі: Потоцький постановив, щоб козаків було тільки двайцять тисяч, і щоб вони жили тільки в одній Київщині; на Волині, на Подїлю в Чернигівщинї і в Полтавщинї повинно було стояти на кватирах польське військо. Всї селяни мусїли вертатись до дому і робити панам панщину. Жиди знов мали право жити в цілій Україні і держати землї в посесії. Хмельницький мусїв відіслати орду з України. Хмельницький і полковники згодились на всї пункти. Скінчивши умову, Хмельницький з полковниками вийшов з замка і почав читати козакам та селянам пункти мира. Тільки що він прочитав той пункт, що селяни повинні робити панам панщину, як підняв ся шум. Нарід закричав: „от, так ти, пане гетьмане, з ляхами трактуєш, а нас покидаєш, ще й від орди оступаєш ся! самого себе з старшиною вивозляєш, а нас знати не хочеш! Сам підняв нас на панів, а тепер віддаєш нас бідних на муки під киї та батоги, на палї та шибеницї. Не діждеш ти того, ще й сам накладеш головою, і нї один лях живцем з відси не вийде". Нарід почав стріляти на старшину. Хмельницький з полковниками втік у замок. Нарід обступив замок і налагодивсь його брати. Татари пускали стріли, мужики шпургали камінєм. Віконна в замку розлетілись, і одна стріла трохи не влучила Кисіля в голову. Тодї Хмельницький сьміливо вийшов знов з замка з старшиною. Нарід товпив ся проти його з шаблями. Хмельницький з булавою кинув ся на нарід. Виговський почав вговорювати нарід розійтись. Нарід затих, але через кілька годин знов зашумів. Хмельницький з полковниками не спав цілу ніч, стояв на сторожі, щоб нарід не побивав польських комісарів.

Через день комісарі виїхали з Білої-Церкви. Сам Хмельницький з старшиною випровожав і обороняв їх від народа, доки вони їхали через козацький обоз. Тільки що комісарі виїхали на поле, селяни й Татари догнали їх, повисаджували з карет, забрали їх золото, срібло, одежу й коней. В одного пана зняли з пальця золотий перстень. Декотрі відривали від карет шкуру й матерію, роздирали на шматочки, і, піднімаючи в гору, сьміялись та кричали: „а що! і в нас є лядський добуток!" Кисїль вговорював, що вони їм брати, а Татари сьміялись, ламаючи українську мову: „ляшка братка, а лоша не братка й сукманка не братка." Комісарі ледво вернулись в самій одежі. Ціле польське військо рушило під Білу-Церкву. Потоцький поставив пишне шатро на Гострій Могилї і ждав Виговського з козаками для присяги. Але нї з сего нї з того натомість приїхало дванайцять козаків з старшиною Одинцем і сказали панам, що запорожське військо не хоче годитись на новий мир, просить затвердити старший зборівський мир, щоб польське військо не мало права стояти на кватирах на Україні.

Польські комісарі вийняли шаблї і закричали: ми в Білій-Церкві постановили з гетьманом иншу умову, і ждали козаків на присягу.

Козаки відказали: „ми роз'їхались з паном гетьманом, не знаємо й не відаємо, що там у вас діялось у Білій-Церкві, а нас військо з тим післало.

— Ми ідемо назад в обоз! сказав Кисїль.

— Як хочете! — сказали козаки: ми пришлемо ваших закладників цїлих і живих.

Поляки почали готуватись на битву. Хмельницький не забороняв і козакам ставати на битву з Поляками, але він знав, що в козаків мала сила і сам не квапив ся старшинувати. Як би козаки програли битву, він сказав би панам, що козаки пішли на битву самовільно, без його волї; якби вони виграли битву, Хмельницький постановив би вигіднійший мир. Він викотив сїм бочок горївки, а сам вдавав, що нїчогісїнько і знати не знає й відати не відає,

Перед самим Воздвиженєм Татари вискочили з обозу і почали викликати Поляків на герци. Коли се Радзївіл вдарив на возаків з усієї сили. Хмельницький побачив, що не вдасть ся штука, знов післав до Потоцького просити мира. Потоцький відказав, щоб Хмельницький слав послів. До півдня ждав Потоцький послів, а їх не було. Коли се відразу з усїх боків посипались козаки й Татари, обступили польський обоз, стріляли й хапали в полон. Минув ще день, козаки наступали ще близче. В польському обозї почав ся голод та помір. Кожду ніч вмирало до триста Поляків. Полякам хотїлось вже до дому, і вони були-б раді помиритись з козаками. І в козацькому обозї було не краще, як і в польському: і там показав ся помір. Хмельницькому тїльки хотїлось, щоб Потоцький згодив ся дозволити козакам жити на Подолї та в Чернигівщинї. Потоцький не хотїв нїчого й слухати. Хмельницький мусїв пристати на дуже невигідний для України білоцерківський мир. Хмельницький і польська старшина 17-го вересня 1651 року підписали мир і присягли на вірність. Потоцький попросив Хмельницького зїстатись на обід. За обідом польський джура стояв позад Хмельницького з піднятою в гору гетьманською булавою. Випивши по чарцї, Хмельницький почав змагатись з Радзївілом і з панами.

Пани почали шептати і задумали отруїти Хмельницького. Після обіду заграли музики, вдарили в гармати. Почали пити за здоровлє короля. Хмельницький догадав ся, що в його чарку всипали отрути. Він не випив тієї чарки, тільки скинув шапку і надів знов; потім вхопив чарку, стукнув нею по столї, вийшов наче-б то від нездоровля, розпращав ся з панами, скочив на коня і полетїв в козацький обоз, як птиця. Пани зрозуміли, що Хмельницький спостеріг, що вони хотїли його отруїти.

Польське військо пішло на Поділє. Невесело було їм на Подїлю: там уже була холєра. Поляків в війську вмирало так богато, що їх не встигали ховати. Сам Потоцький не прожив і місяця після білоцерківського мира і вмер в Литичеві. Калиновський став гетьманом польського війська.

Після білоцерківського мира Україна втратила все, до чого Хмельницький добив ся за чотири роки, від 1648 року, як почало ся повстанє на Україні. Пішла марно праця і кров українського народа, пролита за вольність. Пани вертались в маєтности і силували народ робити панщину; налинула жидівська галич; польські жовнїри розсипались по селах на кватири і обдирали народ. Дальше буде.

КІЛЬКА СЛІВ ПРО ТАБАКУ ДО НОСА І ТЮТЮН ДО ЖУТЯ.

Дуже часто можна ужпвати найліпші річи далеко дешевше як гірші річи.

Богато є людий, котрі на случай потреби якого небудь товару стають ся всегда заклопотаними і незнають який то рід товару найліпше булоб їм купити. І єсли вони не суть дуже осторожними, то звичайно купують найпослідніїший товар, який многі фабриканти старають ся всегда продати тим, котрі суть в тім краю короткий час. Сим фабрикантам здаєсь, що ті люди, котрі не знають мови того краю, не могуть рівнож знати який товар є давньої слави і знаної торговельної марки.

Звісна річ, що торговельна марка не може осягнути доброї слави, єсли товар не був рікрічно найлучшої якости.

В сім числї находить ся між оголошенями копія листу фабрикантів, яким вони ґарантують продажу, ґатунок і доброту свого. товару. Вага сеї ґваранції „Copenhagen Snuff" є очевидною, коли возьмемо на увагу, що American Snuff Company представляє маєток $32,000.000 і що ся фабрика вирабляє більше табаки як усі другі фабриканти у цілім сьвіті разом.

Треба великої певности взглядом прикмет, роду і доброти товару, щоби компанія рішилась давати такі ґваранції до кождого пакета з товаром, без взгляду на се, де находить ся продавець і хто сей товар купує; навіть продаж товару є ґарантована.

Коли ся бездоганна ґваранція продажи є гідною звернення уваги на сей товар, то ґваранція, яку дає компанія за ґатунок і доброту сего товару, є необходимо важною для купуючого сей товар. Ся ґваранція, котра находить ся в кождій пачці табаки, говорить: „Копенгаґска табака є зроблена з найліпшого, старого, ядерного і запашного листя тютюнового, до котрого суть лиш додані такі домішки, які суть складовими частями натурального листя тютюну і з найлучше запашних соків".

Ся ґваранція є нічим иньшим, як лиш упевненєм, що се є правдивий тютюн, без ніяких домішків, з вимком домішки найлучше запашних соків, які уживає ся звичайно до потреб кучовар-ства. Ся ґваранція заслугує на те, щоби на ню звернули увагу ті, котрі хотїлиб охоронити ся від ошуканя лихим товаром.

Цікаво знати і се, що табака до носа є вироблювана з тої самої ростини, що і найлучший рід тютюну до жутя. Тютюн є ростиною, і заки він може бути відданий до ужитку, мусить перейти всякі препарації. Тому доброта тютюну зависить від його фабрикації, а ріжниця між добре сфабрикованим тютюном а звичайним, лиш засолодженим тютюном є така сама. як між стравою добре звареною а стравою на пів сирою. Перехід цілої фабрикації із листя тютюнового, має такий самий вплив як добре варене на всякі страви або ферментоване на вино.

Компанія ся поручає сю табаку до носа як і тютюн до жутя, заявляючи, що із всіх виробів того рода, ніякий не має такої знаменитої ґваранції як Copenhagen Snuff.